

Syysseminaarin iltapäivä

Eeva Kähönen

Syysseminaarin iltapäivä oli suunnattu lähinnä seuran omille jäsenille, sillä ohjelmassa oli vain paimensukuista lapinkoiraa käsittelevää asiaa. Aamupäivän tapaan loppui aika nytkin pahasti kesken.

Kantakoiria

Iltapäivä aloitettiin katselemalla kantakoirien dia-kuvia. Tämän kuvakokoelmanhan seura osti joku-nen vuosi sitten Marri Iffströmiltä, ja vaikka osa kuvista onkin julkaistu Juhlakirjassa tai erillisenä korttisarjana, muutama myös T-paidan rintamuk- sessa, oli suuri osa kuvista useimmalle läsnäolijal- le ennen näkemättömiä.

Osa nähdyistä koirista on hyvinkin vahvasti muka- na nykyisessä koirakannassamme, osa taas on syystä tai syyttä jäänyt lähes käyttämättä. Näitä vahvimmin kantaan vaikuttaneita koiriahan ovat ai-

nakin raattamalaiset Noppe ja Ceepu sekä norja- laista alkuperää olevat Runne ja Muste. Runnen ja Nopen kuvat ovat mukana seuran korttisarjassa ja Ceepua voi ihailla Juhlakirjasta, mutta Musten (ns. "Kanta-Muste) kuvan olin ennen tätä dia-sarjaa näh- nyt vain vanhassa 70-luvun alkupuolella ilmesty- neessä "Koiramme"-lehdessä. Seminaarin kahvitauolla kuulin toivomuksia, että kantakoirien kuvia ruyettaisiin julkaisemaan Reviirissä.

Isoiso- ja muita isiä

Näistä keskenään varsin erinäköisten koirien ku- vista olikin sitten luontevaa siirtyä keskustelemaan koiranjalostuksesta yleensä, miten ulkonäköä tai käyttöominaisuuksia voidaan jalostuksella yhden- mukaistaa ja vakiinnuttaa. Kun uutta koirarotua luo- daan, on sukusiitos ja ns. siitosmatadorien käyttö tavallista, jopa ehkä välttämätöntä. Samanlainen "matadorijalostus" on kuitenkin varsin yleistä myös

Vuoden 1994 pentueiden "ykkösisoisoisä" Peski Koira tässä ensimmäisen polven jälkeläisi- neen. Peski Koiran jalostusryhmä Messukeskuksen näyttelyssä keväällä 1982. Kuva Outi Liukkonen. (Teetetty Outin seuran ja sen jäsenten käyttöön luovuttamista negatiiveista.)

vanhoissa, jo vakiintuneissa ja runsaslukuisissakin roduissa.

Eräässä koiranjalostusta käsittelevässä tilaisuudessa kerrottiin tutkimuksesta, jossa oli useiden koirarotujen osalta laskettu, miten eri urokset esiintyivät tietyn ajanjakson aikana syntyneiden koirien takana kolmannessa polvessa. Tuloksista oli piirretty käyrä, ja kuinka ollakaan, melkein kaikissa roduissa tämä käyrä oli lähes samanmuotoinen. Kun pystyakseli kuvasi pentujen määrää ja vaaka-akseli näitä isoisoisia, oli käyrä jyrkästi laskeva. Pari koiraa muodosti selvän huipun, muiden urosten kolmannen polven jälkeläisten määrä oli hyvin pieni. Näin ollen kantaan vaikuttivat vahvasti vain nämä pari koiraa, muiden merkitys jäi aikaa myöten vähäiseksi.

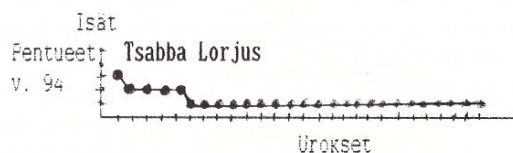
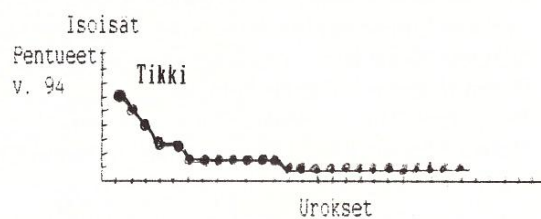
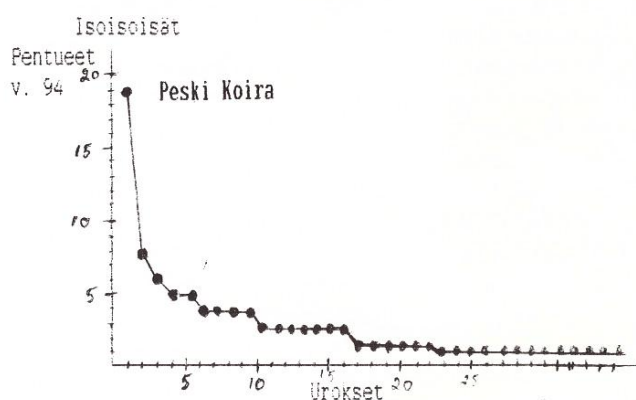
Tätä tutkimusta muistellessani laadin syysseminaria varten vastaavantapaisen käyrän kuluva vuonna syntyneiden tai syntyvien paimensukuisten pentueiden isoisoisista. Vertailun vuoksi tein käyrät myös isistä ja isoisista. En muista, oliko alkuperäisessä kuvassa kyseessä pentujen vai pentueiden määrä, isommassa aineistossa sillä ei varmaan ole merkitystä, koska yhdessä rodussa on pentueiden keskimääräinen koko vakio. Pienessä, lyhyeltä ajanjaksolta kerättyssä aineistossa yksittäisten pentueiden koko kuitenkin aiheuttaisi suuria poikkeamia.

Yhden vuoden pentueet (27 kpl) on tietysti turhan pieni aineisto, mutta jotain sekin kertoo. Isät jakaantuivat vielä tasaisesti, yhdellä koiralla oli kolmet pentut, neljällä kahdet, ja muilla yhdet. Jo isoisien

kohdalla tilanne muuttui, huippuna oli Tikki, joka oli isän-tai emänpuoleisena isoisänä seitsemällä pentueella, Peski Muhvilla oli kuusi "lapsenlapsipentuetta", Peski Jepellä viisi. Isoisoisia tarkasteltaessa löytyi jo selvä huippu. Peski Koira, joka on sekä Tikin että Peski Jepen isä, oli mukana pentueiden isän, emän tai molempien kautta peräti 19 kertaa. Toisena, jo paljon matalampana huippuna oli Peski Jeppe kahdeksan pentueen isoisoisänä. Peski Ceepunhutsilla, Peski Muhvin isällä, oli kuusi kolmannen polven pentuetta.

Ihmettelimme vähän, miten Peski Muste oli tässä kuvassa niin näkymättömissä, sehän on Peski Koiran ohella varmasti käytetyimpiä siitosuroksiamme, mutta ilmeisesti se on vahvemmin kuvioissa mukana vielä yhden sukupolven verran taaempaan. Jos tarkasteluun olisi otettu mukaan muuttaman viime vuoden aikana syntyneet pentueet, olisi Peski Musten osuus varmaan myös suurempi. Muutenkin laajemman aineiston käyttö olisi tietysti kertonut enemmän kannan tämänhetkisestä laajuudesta ja toivottavasti vähän tasoittanut käyrän muotoa.

Käyrät on esitetty alla, samoin luettelo kuluva vuonna siitokseen käytetyistä paimensukuisista lapinkoirista. Tutkimuksena tämä nyt ei ollut kummoinenkaan, mutta jotain tämäkin ehkä kertoo. Käyrät olivat tänä vuonna tämmöisiä, kasvattajien tehtävänä on huolehtia siitä, että tulevana vuosina ei moisia huippuja enää pääse syntymään.

Vuonna 1994 paimensukuisen partnerin kanssa siitokseen käytetyt paimensukuiset lapinkoirat

("?" tarkoittaa, että pentue ei ole vielä syntynyt)

pentueet v.1994

UROKSET

Ceepe A,s (i:Peski Suohkku, e:Peski Oili)	1
Huhtun Urtti (i:Tsabba Tsarga, e:Huhtun Staalo)	?
Kultaturri,s (i:Peski Muste, e:Peski Leinikki)	1
Naamo (i:Peski Koira, Naga)	1
Noppe,s (i:Peski Muste,e:Peski Pilkki)	1
Nutukas Kotivalo A,s (i:Tsabba Lorjus, e:Nutukas Tosca)	1
Panu (rotuunotettu)	1
Peski Sertti (i:Peski Muste, e:Peski Pilkku)	?
Rahkis Kiisa C,s (i:Peski Jeppe,e:Risukarhin Oona)	1
Rahkis Kista,s (i:Peski Jeppe,e:Risukarhin Oona)	1
Rahkis Veli-Kultha A2,s (i:Tikki, e:Mella)	2
Reppulin Saruman,s (i:Risukarhin Sirma,e:Pandi)	1
Risukarhin Culku A,s (i:Tikki, e:Risukarhin Yllätys)	2
Risukarhin Nuovvi,s (i:Peski Kunto,e:Risuk. Lupita)	1
Risukarhin Sirma A,s (i:Peski Parkki,e:Rahkis Tessu)	1
Risukarhin Äijö,s (i:Tikki,e:Risukarhin Tuisku)	1
Shacal Loitsu A2,s (i:Peski Muhvi, e:Shacal Nuhppir)	1+?
Temu,s (i:Peski Muhvi, e:Kuuki)	1
Tepsa,s (i:Peski Muhvi, e:Kuuki)	1
Tsabba Lorjus A1,s (i:Peski Rekku,e:Peski Supi)	3
Tsabba Tsarga (i:Musti, e:Tsabba Lieddi)	1
Tuiskuturkin Tarmo A,s (i:Rep.Saruman,e:Tuiskut.Saara)	1

NARTUT

Darja,s (i:Rahkis Noah, e:Reppulin Finda)	2 *)
Huhtun Staalo (i:Huhtun Kiella, e:Huhtun Tsierkkis)	1
Huhtun Tsamma (i:Huhtun Kiella, e:Huhtun Tsierkkis)	?
Irene A,s (i:Jeri,e:Pamina)	?
Kata (i:Narok, e:Noora)	1
Kievradv'va Tundra B,s (i:Risuk.Nuovvi,e:Risuk.Tuisku)	1
Letukan Lumikukka (i:Risuk. Ylkä, Risuk. Ronja)	1
Nutukas Kessi A,s (i:Tsabba Lorjus, e:Nutukas Tosca)	1
Peera (i:Josse,e:Rahkis Nunaka)	1
Pilvipolun Lilli C,s (i:Peänu Dimma, e:Irene)	1
Rahkis Kizmet A2,s (i:Rahkis Kista, e:Peänu Ettonen)	1
Rahkis Norah,s (i:Peski Jeppe,e:Mella)	1
Rahkis Nunnuka,s (i:Peski Jeppe,e:Risuk. Oona)	1
Rahkis Vilja A2,s (i:Tikki, e:Mella)	1
Reppulin Hanna A,s (i:Josse,e:Reppulin Helmi)	1
Reppulin Liljankukka C,s (i:Repp.Saruman,Repp.Ystävä)	1
Reppulin Polo B,s (i:Peski Mattus, Reppulin Pioni)	1
Reppulin Posco B,s (i:Peski Mattus, Reppulin Pioni)	?
Reppulin Tanta Piipari A,s(i:Rep.Saruman,e:Rah.Solveig)	1
Risukarhin Ailigas-Kaisa,s (i:Peski Jeppe, e:Ris.Unika)	1
Risukarhin Piki A, s(i:Peski Muhvi,e:Risukarhin Nasti)	1
Risukarhin Unika,s (i:Risuk. Penne, e:Rehu)	1
Risukarhin Ämmi A2,s (i:Tikki,e:Risukarhin Tuisku)	1
Taapanterin Juulia,s (i:Nut.Jessejames,e:PeänuEmergarde)	1
Tsabba Unique (i:Peski Muhvi, e:Tsabba Muska)	1
Tsabba Tsuku,s (i:Musti, e:Tsabba Lieddi)	1

*) Darja jouduttiin terveydellisistä syistä astuttamaan kahdesta peräkkäisestä kiimasta poikkeusluvalla.

Vähän perinnöllisistä sairauksista

Silmäsairauksista

Seminaarissa käytiin läpi myös sen hetkiset tiedot perinnöllisten sairauksien esiintymisestä koirakan-nassamme. Silmäsairauksien suhteen todettiin, että PRA:ta ei toistaiseksi ole tavattu paimensukuisilla lapinkoirilla, HC:tä eli perinnöllistä harmaakaihia on löytynyt muutama tapaus, RD:tä yksi, PHTVL/PHPV:tä ainakin kolme lievääasteista. Lisäksi on parilla koiralla tavattu jonkinlaista kaihia, joka ei ilmeisesti ole perinnöllistä. Todetut silmäsairauksipaukset on lueteltu sivulla 27.

Lonkkatutkimuksia

Lonkkakuvaus oli seminaarin aikaan tehty kasvattajatoimikunnan tietojen mukaan 53:lle koiralle, lehden tekovaiheessa 62. Terveiden (A ja B) osuus tutkituista on noin 80 prosenttia. Tutkituista koirista on A-lonkat 37:lla ja B-lonkat 12:lla koiralla. C:tä, jota monet eläinlääkärit pitävät vielä terveen kirjoissa olevana ja joka useiden rotujen PEVISA:ssa kuuluu siitoskäyttöön sallittuihin, on paimensukuisissa todettu nyt yhdeksän tapausta, ja D:tä neljä. E-asteisia lonkkia ei toistaiseksi ole esiintynyt. Paimensukuisten lonkkalauseunnoista oli pitkä luettelo Reviirissä 2/94, sen jälkeen tulleet lonkkalauseunnot on luettavissa tämän lehden sivulta 28.

Polvitutkimuksia

Polvitutkimuksia on viime aikoina tehty paimensukuisille lapinkoirille jonkin verran, mutta tarkempaa tietoa tutkittujen lukumäärästä ei kasvattajatoimikunnalla ole. Aiemmin polvitutkimuksia tehtiin melkein vain Pystykorvajärjestön silmäsafarien yhteydessä, sillä patellaluksaatiota on esiintynyt lähinnä vain metsästyspystykorvilla. Kuluvana vuonna on kuitenkin kahdella nuorella paimensukuisella lapinkoiralla todettu patellaluksaatio, toisella niin vaikea-asteisena, että koira oli lopetettava, toisen polvet on korjattu leikkauksella. Vanhemmista koirista on kasvattajatoimikunnan tiedossa kaksi tapausta. Patellaluksaatio-koirat on lueteltu s. 28.

Muista perinnöllisistä sairauksista tai vioista

Muiden perinnöllisten sairauksien esiintymisestä ei kasvattajatoimikunnalla ole merkityksellistä tietoa. Yhden, jo edesmenneen koiran tiedettiin sairastavan epilepsiaa ja parilla koiralla on joskus ollut epilepsiaa muistuttava kohtaus, jonka ei kuitenkaan välttämättä tarvitse sitä olla. Erilaisia iho-ongelmia on esiintynyt jonkin verran, mutta niiden syy ja alkuperä on vaihdellut erilaisista allergioista ulkoi-siin ärsykkeisiin.

Kivesvikaa on esiintynyt joitakin hajatapauksia, alatai tasapurenta on todettu muutamalla koiralla ja välihammaspuutoksia jonkin verran.

Rotumääritelmästä

Paimensukuisen lapinkoiran rotumääritelmästä tai pitäisikö sanoa tyyppikuvauksesta on aina silloin tällöin noussut keskustelua. Jonkinlainen kirjoittamaton rotumääritelmähän on ollut olemassa kaiken aikaa, mutta ainakin kasvattajat ja katsel-mustuomarit ovat toivoneet tarkempaa kuvausta. Kun viimekesäinen leiriväki esitti kirjeessään seuran hallitukselle toiveen, että paimensukuiselle saataisiin oma epävirallinen rotumääritelmä, valtuutti hallitus kasvattajatoimikunnan laatimaan jonkinlaisen rotumääritelmäluonnoksen esitettäväksi syysseminaarissa. Tätä tehtävää varten kasvattajatoimikuntaa laajennettiin muutamalla henkilöllä.

Syysseminaariväki lähti innolla käsittelemään kasvattajatoimikunnan rotumääritelmäehdotusta. Esitys käytiin kohta kohdalta läpi, ja kuten usein tällaisessa tilanteessa käy, muutenkin rajallista aikaa käytettiin vähemmän tärkeiden asioiden pohtimiseen, erilaisiin sanavalintoihin, kuten puhutaanko paimennusvaistosta vai -vietistä, kunnes lopulta päädyttiin -taipumiksiin, ovatko korvat liikkuvat vai ilmeikkäät jne. Niinpä moni tärkeä kohta jäi liian vähälle käsittelylle. Esimerkiksi kohta "Pää", jonka kasvattajatoimikunta oli jättänyt pelkkien kysymysmerkkien varaan, jäi vieläkin vähän epämääräiseksi, ihannesäkäkorkeus jäi avoimeksi ja virheitä ei ennetetty kirjata lainkaan.

Tämän keskeneräisyyden vuoksi ei laadittua rotumääritelmää vielä julkaista tässä Reviirissä lukijoiden kommentoitavaksi. Kasvattajatoimikunta yrittää saada puuttuvat tai puutteelliset kohdat täydennetyiksi ja asiaa voidaan käsitellä myös joukolla, jos suunniteltu jalostuspäivä onnistutaan järjestämään ensi vuoden alkupuolella.

Tämä rotumääritelmän runko laadittiin saman kaa-van mukaan kuin on lapinkoiran ja lapinporokoiran virallinen rotumääritelmä. Näin ollen se sittemmin osoittautui jo syntyessään vanhanaikaiseksi, sillä lapinkoiralle ja lapinporokoiralle on tulossa uudet, FCI:n ohjeiden mukaan tarkennetut rotumääritelmät, mistä lisää myöhemmin.

Seuraavassa kuitenkin muutama tärkeä kohta tästä paimensukuisen lapinkoiran tyyppikuvauksen luonnoksesta:

Yleisvaikutelma: Keskikokoinen, korkeuttaan selvästi pitempi, ilmeikäs, joustavasti liikkuva koira. Koonsa nähdessä riittävän voimakas luusto ja lihaksisto, jäntevä, ei kuitenkaan raskarakenteinen. Karvapeite pohjoiseen ilmastoon sopiva, tuuhea ja pitkä tai pitkäkö.

Luonnehdinta: Älykäs, seurallinen, ihmisystävällinen, oppimis- ja yhteistyöhaluinen, rauhallinen. Sopiva seura-, perhe- ja harrastuskoiraksi, heikon riistavietin vuoksi ihanteellinen retkeilevän luontoihmissen koira. Paimennustaipumukset pyritään kannassa säilyttämään, jolloin osa koirista soveltuu poropaimeniksi tai avuksi karjanhoitoon.

Eturaajat: Hyvin kulmautuneet. Edestä ja takaa katsoen suorat. Selvästi viisto välikämmen. Ranteet jäntevät, joustavat. Kämpälät soikeat, suurehkot, tiheän karvan peittämät.

Takaraajat: Kinner ja polvi hyvin kulmautuneet, kinner suhteellisen lyhyt. Edestä ja takaa katsoen suorat. Kannuksia voi esiintyä sekä yksin- että kaksinkertaisina. Kämpälät kuten eturaajoissa.

Häntä: Liikkuva, matalalle kiinnittynyt, levossa alhaalla, koiran liikkuesssa tai innostuessa voi nousta löysälle kaarelle. Tuuheakarvainen. Hännän liike laajaa, pyörivääkin.

Liike: Pitkäaskelista, joustavaa ravia.

Tilaisuudessa korostettiin sitä, että laadittu rotumääritelmä kuvaa tavoiteltavaa ihannetta, jonka vakiinnuttamiseen on pyrittävä hitaasti ja maltillisesti kannan terveyttä, luonnetta ja taipumuksia tai jalostuspohjan laajuutta vaarantamatta.

TUE SEURAMME TOIMINTAA - OSTA TUOTTEITAMME!

Collegepuseroita ja -pukuja, 130 mk

- seuran logolla
- useita värejä
- myös hupullisia ja
- taskullisia malleja , 150 mk
- myös lasten kokoja, 100 mk

T-paitoja seuran logolla, 40 mk

- yhdeksän eri väriä!

T-paitoja kantakoirien kuvilla, 80 mk

- 5 erilaista
- paitojen väri valkoinen

Seuran 10-vuotisjuhlakirjoja, 150 mk

Vanhoja Reviirejä, 15 mk

Seuran hihamerkkejä, 15 mk

- seuran logo keltaisella pohjalla

Seuran rintanappeja, 5 mk

Koirankarvalankaa, 25mk/100g

- "paimensukuista"
- 50 % koiranvillaa,
- 50 % lampaanvillaa

Tiedustelut ja tilaukset

Mirja Siljander
Siamintie 10 A
00560 Helsinki
p. (90) 793 095

OVATHAN KOIRASI ROKOTUKSET KUNNOSSA?!
PENIKKATAUTIA ON EDELLEEN LIIKKEELLÄ ERI PUOLILLA SUOMEA!